

Vabariigi Valitsuse määruse „Laeva valla, Piirissaare valla ja Tartu valla osas haldusterritoriaalse korralduse ja Vabariigi Valitsuse 3. aprilli 1995. a määruse nr159 „Eesti territooriumi haldusüksuste nimistu kinnitamine“ muutmise“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Vabariigi Valitsuse määruse „Laeva valla, Piirissaare valla ja Tartu valla osas haldusterritoriaalse korralduse ja Vabariigi Valitsuse 3. aprilli 1995. a määruse nr 159 „Eesti territooriumi haldusüksuste nimistu kinnitamine“ muutmise“ eelnõu (edaspidi *eelnõu*) eesmärgiks on Eesti haldusterritoriaalse korralduse muutmise uue haldusüksuse moodustamisel kohaliku omavalitsuse üksuste (edaspidi ka *omavalitsus*) volikogude algatusel. Eelnõu toetub omavalitsuste initsiatiivile algatada omaalgatuslikult omavalitsuste ühinemine moodustamiseks tugevam, võimekam ja jätkusuutlikum omavalitsusüksus.

Eestis on hetkel 15 maakonda ning 213 omavalitsust, mis jagunevad 183 vallaks ja 30 linnaks. Eelnõuga muudetakse haldusterritoriaalset korraldust Tartu maakonnas, mille käigus moodustub kolme Tartu maakonda kuuluva omavalitsusüksuse ühinemise teel üks uus omavalitsusüksus. Hetkel kuulub Tartu maakonda kolm linna ja 19 valda, pärast haldusterritoriaalse korralduse muutmist jääb maakonda kolm linna ja 17 valda. Omavalitsuste koguarv Eestis väheneb kahe omavalitsuse võrra 211-le, kokku 181 valda ja 30 linna^{1,2}.

Ühinevad omavalitsused on³:

- 1) Laeva vald (pindala 233 km² ja rahvaarv 760),
- 2) Piirissaare vald (pindala 8 km² ja rahvaarv 103),
- 3) Tartu vald (pindala 300 km² ja rahvaarv 7296).

Eelnõuga rahuldatakse sisuliselt Laeva valla, Piirissaare valla ja Tartu valla esitatud taotlused haldusterritoriaalse korralduse muutmiseks ning moodustatakse nimetatud valdade ühinemise teel uus haldusüksus nimega Tartu vald (kogupindala 541 km², rahvaarv 8159⁴).

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Rahandusministeeriumi regionaalarengu osakonna õigusnõunik Olivia Taluste (e-post olivia.taluste@rahandusministeerium.ee; tel 611 3092), eelnõu ja seletuskirja koostamises osalesid ka regionaalhalduse osakonna nõunikud Kaie Küngas (e-post kaie.kyngas@rahandusministeerium.ee; tel 611 3080) ja Ave Viks (e-post ave.viks@rahandusministeerium.ee; tel 611 3079).

¹ Arvestades vaid eelnõus esitatud ühinemist. Vabariigi Valitsuse 21.07.2016 määruste nr 82 ja 83, 22.12.2016 määruste nr 151-153 ja 29.12.2016 määruste nr 168-174 jõustumisel väheneb omavalitsuste koguarv Eestis 35 omavalitsuse võrra 178-le, kokku 153 valda ja 25 linna. Arvestades Vabariigi Valitsuse istungile esitatud Haapsalu linna, Hiiumaa valla, Kanepi valla, Lahemaa valla, Põhjaranniku valla, Põltsamaa valla, Tartu valla ja Võhandu valla moodustamise eelnõusid väheneb omavalitsuste koguarv veel 14 omavalitsuse võrra 164-le, kokku 140 valda ja 24 linna.

² Kuna taotletud haldusterritoriaalse korralduse muudatus jõustub 15. oktoobri 2017 toimuva korraliste kohaliku omavalitsuse volikogu valimiste käigus koos teiste haldusreformi käigus läbiviidatavate ühinemistega, siis muutub omavalitsuste koguarv ning valdade ja linnade arv veelgi.

³ Elanike arv rahvastikuregistri andmetel 27. detsembri 2016 seisuga.

⁴ Elanike arv rahvastikuregistri andmetel 27. detsembri 2016 seisuga, ühinemise hetkeks on muutunud.

Eelnõu õiguslikku kvaliteeti kontrollis Rahandusministeeriumi õigusosakonna jurist Heili Jaamu (e-post heili.jaamu@fin.ee; tel 611 3645). Eelnõu on keeleliselt toimetanud Rahandusministeeriumi õigusosakonna keeletoimetaja Sirje Lilover (e-post sirje.lilover@fin.ee; tel 611 3638).

1.3. Märkused

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga ega Euroopa Liidu õiguse rakendamisega.

Eelnõu on seotud Eesti Keskerakonna, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna ning Isamaa ja Res Publica Liidu valitsusliidu aluspõhimõtete 2016-2019. aasta 8. peatüki eesmärgiga „Kohalike omavalitsuste otsustusõiguse ja vastutuse suurendamiseks ühiskonnaelu juhtimisel ja korraldamisel viime ellu haldusreformi“.

Samuti on eelnõu suunatud haldusreformi seaduse § 1 lõikes 2 sätestatud haldusreformi eesmärgi ja § 3 täitmisele, kuna ühinemise tulemusena moodustatakse omavalitsus, kes vastab haldusreformi seaduses sätestatud omavalitsusüksuse miinimumsuuruse kriteeriumile (omavalitsuses elab üle 5000 elaniku).

Eelnõuga muudetakse Vabariigi Valitsuse 3. aprilli 1995. a määruse nr 159 „Eesti territooriumi haldusüksuste nimistu kinnitamine“ kehtivat redaktsiooni, avaldamismärkega RT I, 29.08.2014, 16, Tartu maakonda käsitlevas osas.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb neljast paragrahvist, millega muudetakse haldusterritoriaalset korraldust, määratakse uuele haldusüksusele nimi ja piirid ning korraldatakse piiride kandmine riigi maakatastri kaardile. Eelnõuga muudetakse ka Vabariigi Valitsuse 3. aprilli 1995. a määrust nr 159 „Eesti territooriumi haldusüksuste nimistu kinnitamine“ Tartu maakonda puudutavas osas. Eelnõus sätestatakse haldusterritoriaalse korralduse muutmise jõustumise aeg.

Ülevaade ühinemismenetlusest ja läbirääkimistest

Puhja Vallavolikogu 30.11.2015 otsusega nr 29 tehti ettepanek ühinemisläbirääkimiste alustamiseks Tähtvere, Tartu ja Laeva vallavolikogudele. Tähtvere Vallavolikogu nõustus 18.12.2015 otsusega nr 1-2/37, Laeva Vallavolikogu nõustus 12.01.2016 otsusega nr 100 ning Tartu Vallavolikogu 13.01.2016 otsusega nr 3 ühinemisläbirääkimiste alustamisega.

Puhja Vallavolikogu 14.09.2016 otsusega nr 29 lõpetati ühinemisläbirääkimised Tartu, Tähtvere ja Laeva vallaga. Puhja vald liitus Elva piirkonna ühinemisläbirääkimistega.

Tähtvere Vallavolikogu korraldas 31.10-11.11.2016 rahvaküsitluse elanike arvamuse väljaselgitamiseks erinevate ühinemisalternatiivide vahel. Selle tulemused on esitatud tabelis 1.

Tabel 1. Tähtvere valla rahvaküsitluse tulemused

Ühinemissuund	Pooldajate arv
Tartu, Laeva, Piirissaare	42

vald	
Ülenurme, Nõo, Kambja, Haaslava vald	40
Tartu linn	450
Kehtetud sedelid	17
Kokku osalejaid	548 (osalus 24,95%)

Allikas: Tähtvere valla küsitlustulemuste protokoll.

Küsitluse tulemustest lähtuvalt Tähtvere vallavolikogu oma 15.11.2016 istungil:

- lõpetas ühinemisläbirääkimised Tartu ja Laeva vallaga;
- tühistas ühinemisläbirääkimiste alustamise ettepaneku Ülenurme, Nõo, Kambja ja Haaslava vallaga;
- ei nõustunud ühinemisläbirääkimiste alustamisega Tabivere ja Piirissaare valdadega (Tartu ja Laeva vallaga ühinemisläbirääkimiste piirkonna täiendavad ettepanekud).

Samuti võttis Tähtvere vallavolikogu 21.10.2016 istungil vastu otsuse, mille tehti Tartu linnavolikogule ettepanek alustada läbirääkimisi haldusterritoriaalse korralduse muutmiseks ja ühe omavalitsuse moodustamiseks. Tartu linnavolikogu on vastava ettepanekuga ühehäälselt nõustunud oma 8.12.2016 otsusega.

Piirissaare vallavolikogu tegi 19. oktoobril 2016. a. otsusega nr 79 ühinemisläbirääkimiste alustamise ettepaneku Tartu, Laeva ja Tähtvere vallavolikogudele. Sellega nõustusid Tartu ja Laeva vallavolikogud.

Ühinemisläbirääkimistesse on korduvalt püüdnud lülituda Tabivere vald, kuid läbirääkijad on vastava ettepaneku tagasi lükanud. Tabivere vallavolikogu on teinud ühinemisläbirääkimiste alustamise ettepaneku Tartu, Laeva ja Tähtvere vallavolikogudele. Ükski ettepaneku saanud volikogudest ei nõustunud Tabivere vallavolikogu ettepanekuga.

Laeva, Piirissaare ja Tartu vald on pidanud läbirääkimisi ning teinud menetlustoiminguid haldusreformi käigus nimetatud valdade ühinemiseks ning ühinemise tulemusena uue haldusüksuse ja avalik-õigusliku juriidilise isiku moodustamiseks.

Lähtudes läbirääkimiste ning menetlustoimingute tulemustest, võtsid Laeva, Piirissaare ja Tartu vallavolikogud 20. detsembril 2016 vastu otsused haldusterritoriaalse korralduse muutmiseks eesmärgil moodustada omavalitsuste ühinemisel uus haldusüksus Tartu vald.

Ühinevad omavalitsused toovad välja, et Laeva valla, Piirissaare valla ja Tartu valla ühinemisel tekkivas uues omavalitsus on tasakaalus inimasustus, tööstuspiirkonnad, põllumaad ja loodusladad. Ühinemine võimaldab tagada kogu piirkonna tervikliku ja tasakaalustatud arengu ning ühtse juhtimise. Emajõgi, Alam-Pedja looduskaitseala, sood ja rabad, jõeluhad, Vooremaa maastikud, Saadjärv ning Piirissaare moodustavad tervikliku loodusturismi sihtkoha, olles ühtlasi olulised Geopargi vaatamisväärsused. Ühise territoriaalse planeerimisega tagatakse piirkonna ühtlane areng.

Ühinevate valdade tõmbekeskuseks on Tartu linn. Ühinemisel tekib üle 7500 elanikuga omavalitsus, millel on head eeldused majanduslikuks toimetulekuks ja kaasaegse juhtimise rakendamiseks. Ühinemine võimaldab parandada omavalitsuse elanike elukvaliteeti, suuremas

omavalitsuses on võimalik osutada rohkem erinevaid teenuseid. Tekib võimalus palgata uute valdkondade spetsialiste ning osta sisse ühekordset tipp-kompetentsi.

Ühinevate valdade olulisimad objektid on korrastatud ja hästitoimivad. Eelarvete liitmine loob mastaabiefekti ja parandab oluliselt projektide omafinantseerimise võimekust, suurem eelarve võimaldab paremini maandada finantsriske.

Ühinemislepingu avalik väljapanek toimus perioodil 17. novembrist kuni 8. detsembrini 2016 ühinevate omavalitsuste veebilehtedel ja raamatukogudes. Ühinemislepingule märkusi ega ettepanekuid ei esitatud.

Elanike arvamuse väljaselgitamiseks ühinemisega seotud küsimustes korraldati Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse § 7 lõike 8 ja § 9 lõike 6 punkti 3 kohane elanike küsitlus ajavahemikus 5.-11. detsembrini 2016 ühinevate omavalitsuste küsitluspunktides.

Elanike arvamuse väljaselgitamise tulemused on esitatud tabelis 1.

Tabel 1. Elanike arvamuse väljaselgitamise tulemused

Ühinevad vallad	Hääleõiguslike elanike arv	Vastanuid	Osaluse %	JAH	%	EI	%
Laeva	641	39	6,1	26	66,7	13	33,3
Piirissaare	102	66	64,7	65	98,5	1	1,5
Tartu	5759	71	1,2	37	52,1	34	47,9

Allikas: Laeva, Piirissaare ja Tartu valla volikogude otsused elanike küsitluste tulemuste kinnitamiseks.

Laeva Vallavolikogu esitas 22.12.2016 kirjaga ning Piirissaare ja Tartu vallavolikogud esitasid 23.12.2016 kirjaga Tartu maavanemale taotluse haldusterritoriaalse korralduse muutmiseks koos Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse § 9 lõike 9 kohaste dokumentidega. Tartu maavanem edastas 28.12.2016 kirjaga nr 1-2/3896-1 oma seisukoha koos maavanemale esitatud ühinemisdokumentatsiooniga Rahandusministeeriumile. Maavanem toetab nimetatud omavalitsuste ühinemist.

Rahandusministeerium on omavalitsusüksuste esitatud haldusterritoriaalse korralduse muutmise taotlused koos lisadega läbi vaadanud ning toetab taotluses esitatud omavalitsuste haldusterritoriaalse korralduse ja sellega seotud piiride muutmist. Esitatud dokumendid on kooskõlas kehtivatest õigusaktidest tulenevate nõuetega.

Vabariigi Valitsuse nõustamiseks haldusreformi seaduse § 5 lõike 4 alusel moodustatud Lõuna-Eesti piirkondlik komisjon arutas esitatud haldusterritoriaalse korralduse muutmisega seonduvat 21. detsembri 2016 koosolekul. Piirkondlik komisjon toetab volikogude algatatud ühinemist, kuna taotletava ühinemise tulemusel tekib haldusreformi seaduse kriteeriume, eesmärgi ja territoriaalse terviklikkuse põhimõtet täitev ühtne omavalitsus, mis on positiivse mõjuga haldusreformi eesmärkide täitmisele.

Eelnõu § 1 lõikega 1 muudetakse haldusterritoriaalset korraldust selliselt, et Laeva, Piirissaare ja Tartu valdade ühinemisel moodustatakse uus kohaliku omavalitsuse üksus Tartu vald.

Nimetatud omavalitsuste volikogud otsustasid 20. detsembril 2016 tehtud otsustega taotleda haldusterritoriaalse korralduse muudatust ning kinnitasid ühinemislepingu. Ühinemislepingus

on sätestatud, et uus kohalik omavalitsus on avalik-õiguslik juriidiline isik nimega Tartu vald, keskusega Kõrveküla alevikus (vallavalitsuse asukoht). Ühinemislepingu punktides 6.1 ja 6.5 on sätestatud, et valla poolt osutatavate avalike teenuste elanikelähedaseks osutamiseks säilitatakse teenuskeskuste võrgustik (Kõrvekülas, Laeval, Piirissaares ja Tartu linnas), kus osutatakse teenuseid, mida on otstarbekas pakkuda elanikule ruumiliselt lähedal. Valla üleselt korraldatakse valla üldine juhtimine ja teenuste osutamine, mis on oma olemuselt koordineeriva iseloomuga või eeldavad kitsast spetsialiseerumist. Teenuskeskustes säilitatakse või luuakse ameti- ja töökohad, mis tagavad esmatasandi teenuste kättesaadavuse ja mida ei ole vajalik koondada keskushoonesse ja kus on võimalik töötada kaugtöö põhimõttel.

Ühinevate omavalitsuste ühinemisdokumendid koos ühinemislepinguga on kättesaadavad Tartu Maavalitsuse dokumendiregistrist:

<http://delta.andmevara.ee/tartu/dokument/832719>.

Eelnõu § 1 lõikega 2 määratakse uue moodustuva haldusüksuse nimeks „Tartu vald“.

Tegemist on ajaloolise kohanimega.

Kohanimenõukogu toetas 20. detsembri 2016 koosolekul haldusüksuse nimevalikut ja leidis, et Tartu vald on sobiv loogiline keskusenimi.

Eelnõu §-ga 2 määratakse uue haldusüksuse piir ning seatakse Maa-ametile ülesandeks korraldada uute piiride kandmine riigi maakatastri kaardile.

Eelnõu §-ga 3 muudetakse Vabariigi Valitsuse 3. aprilli 1995. a määrust nr 159 „Eesti territooriumi haldusüksuste nimistu kinnitamine“. Tartu maakonna valdade loetelust jäetakse välja sõnad „Laeva“ ja „Piirissaare“.

Eelnõu §-ga 4 sätestatakse eelnõu määrusena ja selle §-de 1 ja 3 jõustumise tähtpäev. Vastavalt Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse § 10 lõikele 1 jõustub Vabariigi Valitsuse määrus haldusterritoriaalse korralduse muutmise kohta Riigi Teatajas avaldamisele järgneval päeval, kuid §-d 1 ja 3, mille järgi moodustatakse Laeva, Piirissaare ja Tartu valdade ühinemisel Tartu vald ja sellest tulenevalt muudetakse haldusüksuste nimistut, jõustuvad ühinenud Tartu Vallavolikogu valimistulemuste väljakuulutamise päeval.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Eelnõu määrusena vastuvõtmine omab sotsiaalset mõju, samuti mõju majandusele, elukeskkonnale, regionaalarengule ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele.

Eelnõu määrusena vastuvõtmine omab sotsiaalset mõju, samuti mõju majandusele, elukeskkonnale, regionaalarengule ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele.

Haldusreformi eesmärgiks on:

- a) võimekus pakkuda inimestele paremaid avalikke teenuseid (so teenuseosutamise potentsiaali kasv)
- b) tagada piirkondade konkurentsivõime kasv
- c) täita iseseisvalt neile seadusega pandud ülesandeid

Nimetatud eesmärkide tarvis on oluline, et reformi tulemusena tekivad asustussüsteemi loogilisi seoseid arvestavad omavalitsusüksused, kus on piisavalt elanikke, mis on funktsionaalselt ja majanduslikult sidusad ja mis lähtuvad elanike põhjendatud vajadustest elukorralduseks paremate tingimuste tagamisel.

Arvestades haldusreformi seaduse kriteeriume, eesmärkide ja territoriaalse terviklikkuse põhimõtet on Laeva, Piirissaare ja Tartu valla ühinemisel üheks omavalitsusüksuseks positiivne mõju haldusreformi eesmärkide täitmisele järgmiste Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse § 7 lõikes 5 sätestatud ajaolude osas⁵.

Laeva, Piirissaare ja Tartu valla kui ühinevate omavalitsusüksuste ajalooline taust

Ajalooliselt on ühinevate omavalitsuste territooriumid kuulunud suuremas osas Äksi kihelkonda. Laeva valla läänepoolne osa ka Kursi kihelkonda ja Tartu valla lõunapoolne osa Tartu-Maarja kihelkonda. Arusaadavalt on Piirissaare vald olnud teistsuguse ajaloolise arengulooga ning selle seos Tartu ja Laeva vallaga baseerub pigem senisel koostöö maakonna tasandil ja valdade ühisel tõmbekeskusel Tartu linnal. Alates 1930ndate aastate vallareformist on püsinud enamjaolt tänane haldusjaotus.

Ühinemise mõju elanike elutingimustele

Laeva vald ja Tartu vald asuvad Tartu maakonna põhjaosas. Piirissaare vald asub Tartu maakonna idaosas Peipsi järve ja Lämmijärve piiril, olles ühtlasi Peipsijärve suurim asustatud saar. Laeva vallal ja Tartu vallal on olemas ühine piir, Piirissaare vald Laeva ja Tartu vallaga ühist piiri ei oma, valdasid ühendavaks võib pidada Emajõe - Peipsi veeteed. Ühinevatest omavalitsustest pindalalt suurim on Tartu vald (298,96 km²), pindalalt natuke väiksem on Laeva vald (233,18 km²). Piirissaare puhul on tegemist Tartu maakonna kõige väiksema vallaga, valla pindala on 8,3 km².

Laeva vald, Piirissaare vald ning Tartu vald on oma senistes arengusuundades väärtustanud oma looduslähedast, head ja turvalist elukeskkonda ning samal suunal plaanitakse jätkata ka uues moodustuvas omavalitsuses.

Ühinemise tulemusel piirkonna elanike senised elutingimused oluliselt ei muutu. Kohapeal säilivad senised teenused ning nende osutamise kohad. Piirissaare vallal on lisaks saarel olevale vallamajale olemas ka kontor Tartu linnas. Ühinemise järel luuakse Tartu linna teenuskeskus. Kuna Tartu linn on nii Tartu valla kui ka Laeva valla oluline tõmbekeskus, siis tekib inimestel suurem valikuvõimalus, millist teenuskeskust asjaajamiseks kasutada.

Ühinevate omavalitsuste eesmärk on mitmekesiste huvitegevuse võimaluste kättesaadavus, selleks säilitatakse välja kujunenud huvihariduse- ja huvitegevuskeskused ning laiendatakse huvikoolide erialade kättesaadavust üle valla.

Ühinemise mõju elanike ühtekuuluvustundele

⁵ Ühinevate omavalitsuste volikogude haldusterritoriaalse korralduse muutmise taotlemise otsuse seletuskirja andmed.

Kihelkondlikud sidemed on Tartu ja Laeva vallas, kuid kaasajal ei mängi need enam olulist rolli. Tartu linna roll on aastakümnetega märkimisväärselt kasvanud kogu regioonis ning ka ühinevate omavalitsuste peamiseks ühisosaks on Tartu linn. Samas erinevad kultuuriruumid (Piirisaare) ja asutusloogika (maaline ja linnaline elukeskkond) rikastab ühinenud omavalitsust ning võimaldab mitmekesisemat valla arengut. Ühinemise järgselt hakatakse välja andma ülevallalist ajalehte, mille kaudu on võimalik tutvustada eri piirkodade tegevusi ja läbi kommunikatsiooni integreerida valda.

Ühinemise mõju avalike teenuste osutamise kvaliteedile ja haldussuutlikkusele

Ühinevatel omavalitsustele on avalike teenuste osutamise kvaliteet ning teenuste kättesaadavus olnud oluliseks teemaks. Oluliseks on peetud, et ühinemise tulemusel avalike teenuste osutamise kvaliteet ei tohi halveneda ning teenused peavad olema kättesaadavad. Seetõttu on ühinevad omavalitsused ühinemislepingus eesmärgiks seadnud omavalitsusüksuses pakutavate teenuste muutmise mitmekesisemaks, kvaliteetsemaks ning kättesaadavamaks ning kujundada spetsialiseeritud, asjatundlik ja motiveeritud töötajaskond. Suuremas omavalitsuses on võimalik ametnike kitsam spetsialiseerumine, mis omakorda toob kaasa teenuse kvaliteedi paranemise. Ühinevate omavalituste poolt on kokku lepitud, et kohapealsed teenused säilivad, lisaks jääb Tartu linna teenuskeksus. Oluliseks on peetud sotsiaalvaldkonda, ühinemisel on eesmärgiks seatud tagada elanikele omavalitsuse poolt osutatavate sotsiaalteenuste parem kättesaadavus ja kvaliteet, senistes valla keskustes tagatakse esmane sotsiaalhoolekanne ja lastekaitse. Spetsialistide ja väljaarendatud teenuste konsolideerimine võimaldab need tagada kogu ühinenud valla territooriumil. Elanike arvult suuremas omavalitsuses on tugispetsialistide arvelt võimalik suurendada elanikega kokkupuutuvate ja teenuseid osutavate spetsialistide osakaalu.

Ühinemise mõju demograafilisele situatsioonile

Ühinemise tulemusel moodustatava omavalitsuse rahvaarv on 7878 (seisuga 01.01.2016). Ühinevatest omavalitsustest on Tartu valla rahvaarv pidevalt kasvanud, Laeva ning Piirissaare rahvaarv seevastu on vähenenud. Võrreldes 2009. aasta seisuga on Laeva vallas rahvaarv vähenenud 12,8%. Tartu vallas on perioodil 2009-2016 rahvaarv pidevalt suurenenud, võrreldes 2009. aastaga on rahvaarv suurenenud 18,6%. Piirissaare rahvaarv on võrreldes 2009. aastaga suurenenud, kui 2009. aasta alguses oli rahvaarvuks 92, siis 2016. aastal oli rahvaarvuks 102. Piirissaarele on iseloomulik, et talveperioodil on saarel kohapeal oluliselt vähem inimesi kui suveperioodil, suvel Piirissaare elanikkond mitmekordistub.

Ühinevates omavalitsustes on tööealisi elanikke (vanuses 19-64) 5023, so 63,76%. Kõige rohkem on selle vanusegrupi esindajaid Piirissaare vallas (64,7%), Tartu vallas 64,0% ning Laeva vallas 61,4%. Piirissaare vald eristub teistest väikelaste (vanuses 0-6) ning koolilaste (vanuses 7-18) osakaalu poolest, väikelapsi Piirissaarel ei ole, Laeva vallas on neid 5,9% ning Tartu vallas 10,1% rahvastikust. Kooliealisi (vanuses 7-18) on Piirissaare vallas 0,9% (1 laps) rahvastikust, Laeva vallas 13,0% ning Tartu vallas 13,3% rahvastikust. Pensioniealiste osakaal on kõige suurem Piirissaare vallas, 34,3% rahvastikust, Laeva vallas 19,7% ning Tartu vallas 12,6% rahvastikust.

Elanike arvu prognoos 2015-2030⁶

⁶ Statistikaamet ei ole Piirissaare elanike prognoosi elanike arvu vähesuse tõttu koostanud, küll aga on öeldud järgnevat⁶ (lk 1): „Klastrisse nr 2 kuulub vaid Piirissaare vald. Piirissaare on väga äärmuslik näide, kuna sealne rahvaarv on väga väike ja koosneb ainult vanemaalistest inimestest. Lapsed ja noored puuduvad. Seega kujundab seal rahvastikku ainult suremus ja sisseränne. Erinevate andmeallikate järgi on need protsessid olnud enam-vähem tasakaalus. Midagi ennustada selle saare elanike arvu kohta oleks väga kaugel matemaatilise

Vald	Rahvaarvu muutus 2015-2030	Elanikkonna keskmine vanus 2015	Elanikkonna keskmine vanus 2030
Laeva vald	-3,4 -4,4%	39,8	44,1
Tartu vald	17,9-19,8 %	36,2	39,3

Allikas: Tammur, A., Tiit, E.M. (2015) *Rahvastikuproгноos kohaliku omavalitsusüksuste rühmades. Klasteranalüüs.*

Ühinevates omavalitsustes sünnib aastas ca 120 last. Ühelt poolt lubab selline rahvastiku koosseis jätkusuutlikult kavandada piirkonna koolide ja lasteaedade tööd, samas nõuab pidevat tähelepanu eakatele suunatud teenuste pakkumine.

Ühinemine ise demograafilist situatsiooni ei muuda, kuid muutusi saab mõjutada edasiste poliitiliste valikutega- erinevad toetused, elukeskkonna arendamine, ettevõtluskeskkonna paranemine sellega kaasnev uute töökohtade teke ja palgataseme paranemine.

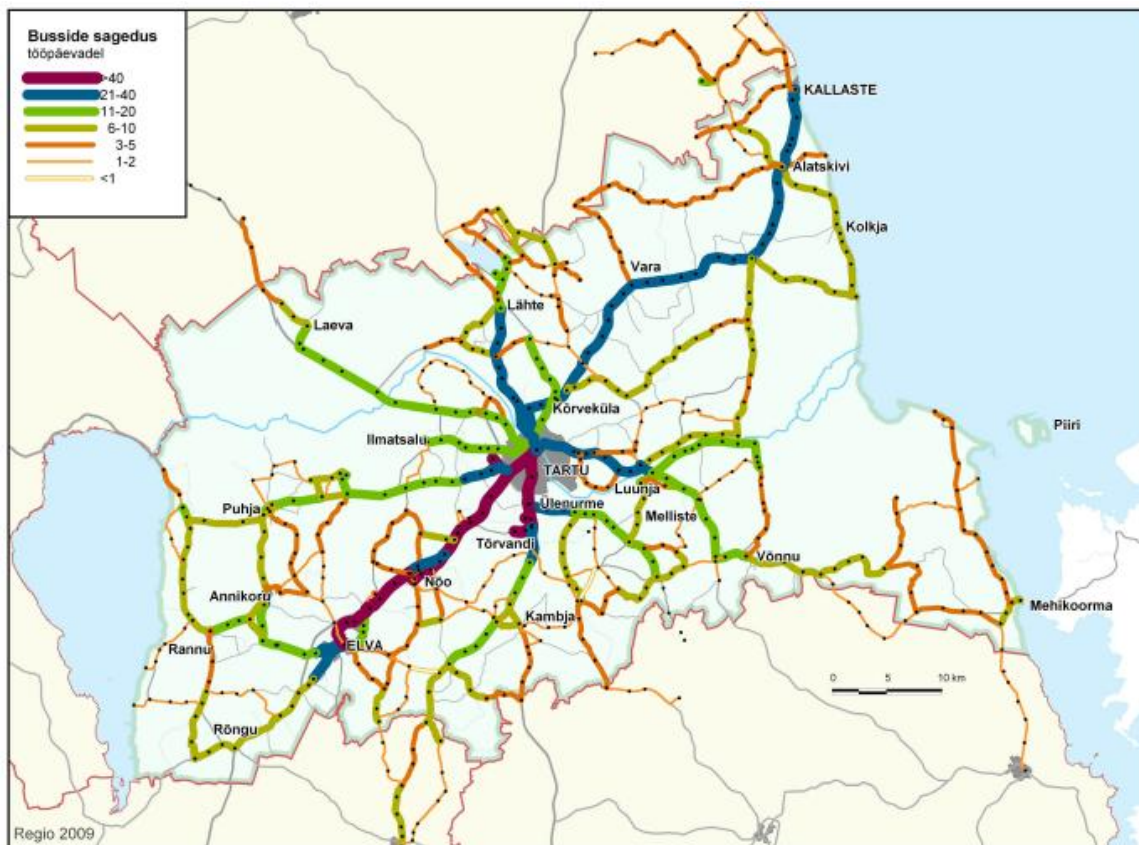
Ühinemise mõju transpordi- ja kommunikatsiooni korraldusele

Piirkonna omavalitsuste põhikeskuste ühendused Tartu linnaga on head, kuid ühinevate valdade keskuste vahel sisuliselt puuduvad (vt joonis 1). St liinid toimivad läbi Tartu linna. Ilmselt ei ole ühendamavalitsuses mõistlik ka keskustevahelisi ühendusi luua, kuna see ei vastaks inimeste pendelrändevajadusele. See omakorda kinnitab vajadust valla teenuskeskuse loomiseks Tartu linna. Piirissaare püsiühendus mandriga toimib 7-8 kuul aastas peamiselt Laaksaare sadama kaudu. Piirissaare sadam asub saart läbivas põhja-lõuna suunalises kanalis. Talvel, kui ilmastikuolud lubavad, on avatud Laaksaare-Piirissaare jäätee. Suurimad probleemid ühendusega tekivad kevadisel- ja talvisel üleminekuperioodil, aeg-ajalt on sellel perioodil ühendus saarega katkenud.

Ühinejad on võtnud eesmärgiks korraldada transpordisüsteem selliselt, et see vastaks inimeste liikumis- ja tööhõive vajadustele. Ühinemislepingus on kavandatud koostöös Tartu linnaga linnaliinide pikendamine valla territooriumile. Kokku on lepitud, et tagatakse ühendused lasteaedade, põhikoolide ja gümnaasiumitega ning osaletakse ühistranspordi liinivõrgu kujundamisel.

Ühinejad on kokku leppinud, et ühinenud vallal on oma ajaleht, mille väljaandmist jätkatakse seniste omavalitsusüksuste ajalehtede parimatest tavadest lähtuvalt.

prognoosi võimekusest. Olukord on tugevas sõltuvuses poliitilistest jm otsustest. Võib öelda, et järgneva 15 aastaga on võimalik, et Piirissaarele jääb järgi vaid pooled praegustest elanikest, aga neid võib sinna hoopis minna, kasvatades sealset rahvaarvu poole suuremaks“.

Joonis 1. Busside keskmine sagedus tööpäevas peatustevahelistel lõikudel Tartumaal
Allikas: AS Regio (2009) Tartu maakonna sotsiaalse infrastruktuuri ja ühistranspordi analüüs II etapp. Liinivõrgu analüüsi aruanne.

Ühinemise mõju ettevõtluskeskkonnale

Omavalitsuse ühinemise läbi saavutatav ettevõtluskeskkonna kujundamise võimekuse ja arendusvõimekuse kasv loob eeldused ettevõtluskeskkonna strateegiliseks arendamiseks. Siiski jääb Tartu linn ettevõtluskeskkonna arengumootoriks ning ühineva valla võimalus on ennast selles positioneerida ja oma vastav strateegia kujundada. Selleks jääb jätkuv vajadus omavalitsuste koostööks. Ühinejad on seadnud eesmärgiks arendada ettevõtluskeskkonda, pidades silmas tööhõivet ning elukeskkonna kvaliteeti.

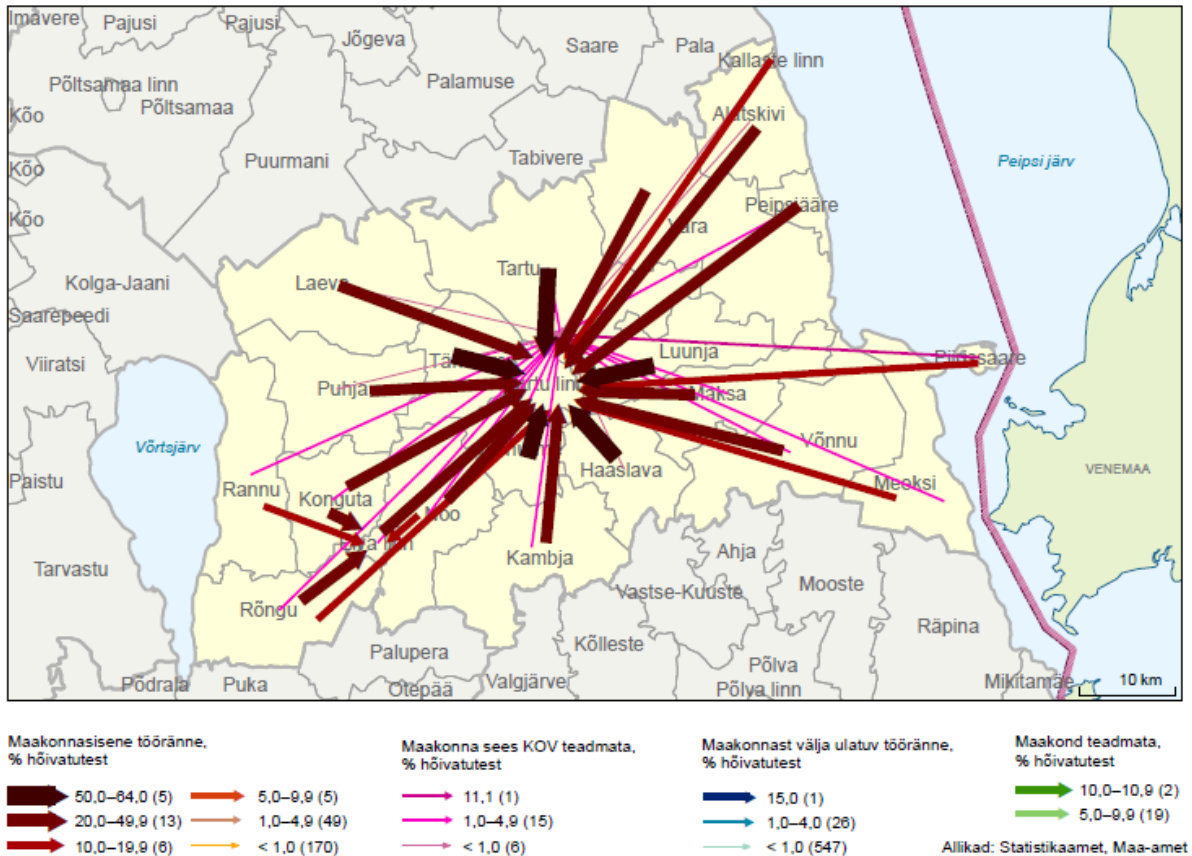
Ühinemise mõju hariduslikule olukorrale

Ühinevate omavalitsuste koolivõrk on optimaalne ning selle tõttu ei ole ühinemisega nähtav negatiivset mõju koolivõrgule. Küll aga võimaldab ühtne omavalitsus tervikliku koolipiirkonna raames tagada koolides spetsialiseeritud erialaõpetajate ja tugispetsialistide olemasolu. Samuti arendada teisi koolipiirkonna ja haridusteenuse aspekte, nt ühtne personalikoolitus, kinnisavara haldus, erivajadustega õpilaste vajaduste parem arvestamine jne. Lepinguosalised on kokku leppinud, et säilitatakse välja kujunenud koolivõrk elukohalähedaste põhikoolidega Laevas ja Kõrvekülas ning gümnaasiumiga Lähdel. Kõigile valla lastele tagatakse lasteaija- ja lastehoiuteenus. Selleks säilitatakse lasteaiateenus Kõrvekülas, Lähdel ja Laevas ning vajadusel rajatakse uued lasteaiad või lastehoiukohad.

Ühinemise mõju omavalitsusüksuse organisatsiooniliselt ühtse teenusepiirkonnana toimimisele

Tartu vald kuulub Statistikaameti analüüsi⁷ (2014) kohaselt Tartu linna lähivööndisse ja Laeva vald siirdevööndisse, mis tähendab, et mõlemad omavalitsused on tugevalt integreeritud Tartu linnaga. Piirissaare vald on määratletud iseseisva toimepiirkonna ja äärelise alana, kuid selle töörande trendid on samuti ennekõike Tartu-suunalised. Seda kinnitavad ja töörande analüüsid. Joonisel 2 on esitanud töörande andmed Tartu maakonna siseseselt. Tartu vallast toimub igapäevane tööranne Tartu linna 50-64% hõivate osas, Laeva vallas 20-49,9% hõivatute osas ja Piirissaare vallas 10-19,9% hõivatute osas. Seega ühinevatel omavalitsustel on pendelrändemustrites suur ühisosa, mida toetab ka teede ja ühistranspordi võrgustik.

Tartu maakonna tööranne, 2011

Joonis 2. Tartu maakonna sisene tööranne

Allikas: Statistikaamet (2011) *Rahva ja eluruumide loendus. Ülevaade omavalitsusüksuste töörandest.*

Ühinemise järel arendatakse valla asutusi ja allasutusi süsteemselt ja terviklikult. Valla poolt osutatavate avalike teenuste elanikulähedaseks osutamiseks säilitatakse teenuskeskuste võrgustik, kus osutatakse teenuseid, mida on otstarbekas osutada elanikule ruumiliselt lähedal. Valla üleselt korraldatakse valla üldine juhtimine ja teenuste osutamine, mis on oma olemuselt koordineeriva iseloomuga või eeldavad kitsast spetsialiseerumist.

Teenuskeskuste staatus, funktsioonid, teenuste nimekiri ning teenistujate ameti- ning töökohad määratakse kindlaks valla ametikohtade struktuuris, mis töötatakse välja ettevalmistusperioodi jooksul.

⁷ Statistikaamet (2014) Toimepiirkondade määramine

Eelnõu ei oma olulist mõju keskkonnale, riigiasutuste korraldusele, riigi julgeolekule ega välissuhetele.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamiseks teostavad ühinevad kohaliku omavalitsuse üksused vähemalt järgmisi tegevusi:

- 1) valla põhimääruse ja vallavalitsuse hallatavate asutuste põhimääruste kinnitamine;
- 2) arengukava kinnitamine;
- 3) üldplaneeringu koostamine;
- 4) eelarvestrateegia ja eelarve koostamine ja kinnitamine;
- 5) muude õigusaktide ajakohastamine;
- 6) ametiasutuste reorganiseerimine jne.

Eelnõu määrusena vastuvõtmine võib tuua kaasa kulusid kohaliku omavalitsuse üksuste eelarvetele tööjõukulude osas (eelpoolnimetatud tegevuste teostamiseks, hüvitised võimalike koondamiste puhul), mis on võimalik katta haldusreformi seaduse § 20–23 sätestatud tingimustel ja korras riigieelarvest eraldatavast ühinemistoetusest.

Eelnõu määrusena vastuvõtmine toob kaasa kulud riigieelarvele. Haldusreformi seaduse § 21 lõike 4 alusel makstakse ühinemise järgselt vähemalt 5000 elanikuga omavalitsustele ühinemistoetust kahekordses määras (100 eurot elaniku kohta). Ühinemistoetuse arvutamisel võetakse aluseks elanike arv rahvastikuregistri andmetel 2017. aasta 1. jaanuari seisuga. Ühinemistoetust arvutatakse iga ühinenud omavalitsusüksuse kohta eraldi ning see ei või olla väiksem kui 300 000 eurot ja suurem kui 800 000 eurot iga ühinenud kohaliku omavalitsuse üksuse kohta.

Rahvastikuregistri andmetel elab 27. detsembri 2016. a seisuga Laeva vallas 760 inimest, Piirissaare vallas 103 inimest ja Tartu vallas 7296 inimest. Kokku on tulevases omavalitsuses 8159 inimest. Tartu valla moodustumisel on riigieelarvest eraldatava ühinemistoetuse summaks **1 329 600 eurot**.

Ühinemistoetus eraldatakse arvestades haldusreformi seaduse § 22 kehtestatud ühinemistoetuse maksmise korda. Ühinemise tulemusena moodustunud kohaliku omavalitsuse üksuse ühinemistoetuse suuruse kinnitab Vabariigi Valitsus korraldusega.

Valla- või linnavalitsus peab ühinemistoetuse saamiseks esitama ühe kuu jooksul pärast ühinemise käigus moodustunud kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu valimiste tulemuste väljakuulutamist Rahandusministeeriumile ühinemistoetuse eraldamise taotluse, milles selgitab ühinemistoetuse kasutamise vastavust kohaliku omavalitsuse üksuste ühinemise soodustamise seaduse § 6 lõikele 2.

6. Määruse jõustumine

Eelnõu on kavandatud jõustuma Riigi Teatajas avaldamisele järgneval päeval, välja arvatud eelnõu §-d 1 ja 3. Nimetatud sätted jõustuvad kohaliku omavalitsuse volikogus valimistulemuste väljakuulutamise päeval.

Eelnõu jõustumise tähtajad on sätestatud Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse § 10 lõikes 1.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu ei saadeta eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastusringile, kuna see ei puuduta otseselt teiste ministeeriumite valitsemisala. Samuti ei saadeta seda kooskõlastamiseks üleriigilistele kohaliku omavalitsuse üksuste liitudele, kuna tegemist on omavalitsuste omaalgatusliku ühinemise otsustamisega, mille puhul ei ole vajadust teiste ühinemisega mitteseotud omavalitsuste arvamust küsida.